

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. VIII. De Varis Modis Acquirendi Dominium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quae Dei sunt, consanguineis donent; sed si pauperes sint, ut pauperibus distribuunt, eas autem non distrabant, nec dissipent eorum causa. Possent autem donare consanguineis, si de iis, uti patrimonialibus, possent ad usus indifferentes disponere. Loquitur vero Tridentinum de bonis potissimum mobilibus; quae utique sola possent dare consanguineis pauperibus; quibus etiam non solent reddi, sed proventus distribui; de quibus insuper secundum abusum à Tridentino correctum Episcopi suos locupletare solebant; in quibus denique tantum solet esse abusus ceterorum beneficiariorum, qui utique non praesunt de ipsius immobilibus suos augere.

religionis, quae vetet res Dei (quales sunt bona Ecclesiastica, uti in ordine ad praesentem materiam ponderat Tridentinum sup.) applicari tribus profanis seu non piis, an vero solum ex praepcepto positivo Ecclesiae, controversum est apud Doctores. Primum cenlet Lugo d. 4. s. 2. n. 16. & alii. Secundum Lessius c. 4. dub. 6. n. 47. & alii; ad quod nihil solidum allegatur, quod seposito praepcepto Ecclesiae gravem inordinationem urgeat. Quare non dubium, quin augente Ecclesiae sic possent fideles fundare beneficia (incertum est Poncio d. 40. q. 4. an de facto sic aliqua fundata sint, & videri possent quod in Germania, ut ait; de quo mihi non satis constat, ut praeter communes regulas iudicem) ea Deo dicando (prout & dicantur, quae piis pauperibus offeruntur propter Deum, cui ipsi serviunt) cum expressa facultate liberrime disponendi de superfluis, uti de patrimonialibus. Quemadmodum etiam de parte sustentationi respondentem, si quae per parcitatem servetur, sic possunt beneficiarii juxta alios disponere, quae tamen pars ejusdem est cum ceteris conditionis. Quemadmodum quoque (ut plura omittam) juxta ipsum Lugo sup. s. 3. n. 32. referentem ex Azorio To. 2. lib. 7. c. 9. q. 12. ita decisum à Rota, possunt Pensionarii, etiam titulo clericali, v. g. ratione resignationis aut permutacionis, de fructibus pensionis liberè disponere; quamquam reverà id non satis constet, & ab aliis negetur, praesertim de pensione clericali.

natura rei, an vero ex ordinatione Ecclesiae.

131. De subtractione congrua sustentationis quid censendum.

Intelligitur nihilominus haec obligatio juxta Doctores satis communiter de sola portione sustentationi congruae superflua; ut proinde de portione huic non superflua sit fas disponendi quasi de patrimonialibus, si circa se parioribus aliquid superperit, aut etiam sustentatio ex patrimonialibus accipiatur, servatis proventus beneficii; sicut enim de portione ista possunt disponere pro libitu in usus proprios, sic etiam videntur posse disponere in alienos honestos. Ita passim Doctores. Non sim tamen auctor, ut hujusmodi de parcitate specialia praecisiones, quarum Canones non meminerunt, quis in praxi adhibeat.

132. In subtractione sustentationis qualiter taxanda.

Justa porro sustentatio, uti justum premium rerum venalium, non consistit in indivisibili, neque certa regula definiri potest, sed relinquitur iudicio timoratae conscientiae. Cui quidem prudenter formando deservire potest praxis non improbata aliorum ejusdem gradus & tituli, qui vulgo habentur pro timoratis.

133. Qua censetur hic materia notabilis.

Advertit quoque Coninck d. 27. de Virtut. Theol. dub. 11. n. 193. & alii, notabilem summam hic vocari, non quae furto sublata sufficeret ad peccatum mortale, sed quae posset dici pars aliquo modo notabilis reddituum superfluum ipsius beneficiati, ut si quis horum tertiam, quartam aut quintam partem in res profanas expenderet.

134. Consideranda in praesentatione superfluum.

In expendendo superflua habenda etiam est ratio Ecclesiae in qua est beneficium, & pauperum, qui in illa sunt: sic ut horum graves indigentiae praeferrant ceteris paribus debeant aliis. Extra necessitatem autem sufficit impendere superfluum in quascumque pias causas. Nec tamen condemnanda est citra necessitates pauperum graves sollicitudo aliquorum moderata thesaurizandi pro futuris necessitatibus, & praesertim pia fundatione; dum tamen caveatur frequens periculum, ne ea quae pararunt, postea fiant propinquorum.

135. An haec obligatio oriatur ex...

An vero praemissa adeo stricta obligatio seclusa gravi necessitate proximi oriatur ex natura rei, mirum ex obligatione Herincx Sum. Theol. Pars 111.

QUESTIO VIII.

De Variis Modis Acquirendi Dominium.

DOMINIUM acquirendi variis sunt modi, qui brevitatis causa revocari possunt ad Occupationem, Accessionem, Traditionem & Possessionem. Occupatio, à qua rerum dominium per divisionem coepisse creditur, est juxta rei apprehensio. Haec locum habet in iis potissimum, quae nullius sunt, & tamen sub dominium cadere possunt: illa enim jure Gentium sunt primò occupantis, tamquam potioris. Dico potissimum: nam ad occupationem etiam spectant capta ab hostibus in justo bello, quae est alterius sint, cedunt victori capienti, juxta dicta in materia de Bello.

136. Quorum dominium occupatione comparatur.

Fera igitur bestia (quae venatione capiuntur) & volucres & pisces (quae aucupio vel piscatione occupantur) simul atque ab ferarum aliquo capta fuerint, jure Gentium statim illius esse incipiunt. Nec interest fera bestias & volucres utrum in suo fundo quis capiat, an in alieno. Potest tamen aliter à Domino prohiberi, ne ingrediatur fundum. Ita habetur Instit. de rerum divis. §. 12. Fera. Si domino

137. Dominium quod acquiritur.

mino invito vel prohibente fiat, ejus prohibitio dat quidem actionem injuriarum, & ad damnum, si quod datum per ingredientem, non tamen ad feram, quæ nullius est.

138. Quorūque retineantur.

Quidquid autem eorum ceperis eo usque innum esse intelligitur, donec tuā custodiā coeretur. Cū vero tuam evaserit custodiā, & in libertatem naturalem sese receperit, ipsum esse desinit, & rursus occupari potest. Naturalem autem libertatem recipere intelligitur, cū vel oculos tuos effugerit, vel ita sit in conspectu tuo, ut difficilis sit ejus persecutio. Ita habetur *Instit. sup.*

Si quæ non censentur in naturali libertate, sed pro occupatis habentur, inclusa certis locis, puta vivariis, piscinis, hortis recreationum, saltu circumsepto non adeo magno, censentur esse sub dominio illius, in cujus custodia detinentur. *L. 3. §. Item feræ ff. de acquir. & amit. possess.*

139. Venatio alieni reservata, sub pœnis.

Quæ non queunt esse corporales.

Solent nihilominus Principes aut domini venationem multis in locis sibi aut certo generi personarum reservare (quamvis acquiratam hujusmodi edictorum, secluso assensu populi, quidam in dubium revocaverint) contravenientibus intentando pœnas (quæ utique non debent esse corporales seu capitis, ut rectè etiam Jurisconsulti passim tradunt, signanter *Wesenbergius in ff. de acquir. rer. dom.*) quas luendo satisfacere censentur ordinariè transgressores, si deprehendantur, præsertim in Belgio, etiam attentis edictis Principum, & sensu communi. Incumbit equidem Principibus curare, ne ferarum multitudo damnum inferat agris privatorum; quibus durum nimis foret, adeoque iniquum, omni tam juris, quam occisionis ferarum remedio contra damna destitui.

An per hoc quod deprehensio luantur, satisfact.

Damnia prædiorum cavendum.

Nota.

Notat tamen *Zypaus in Not. Jur. Belg. Tit. de jure Fisci* bona sylvis proxima alicubi eâ lege in emphyteusiam data, ne possessores feras sylvis excessivas invadere, aut eis nocere, fructus quamvis depascentibus, possint: sed comu tantum, ære, aliove sono aut strepitu depellere. Additque procul dubio ea pacta servanda esse, & rei sub eo modo data possessorem obligare.

Graviter præterea peccare possunt venatores, etiam Principes, & ad restitutionem teneri inter venandum conculcando segetes, & gravia damna privatis inferendo. Rectè vero leges condunt circa modum, instrumenta & tempora venandi aut piscandi. De quibus Jurisperiti in *Instit. de rerum divis. & ff. de acquir. rer. dom.*

140. Venatio quæ clericis interdicitur.

Notandum quoque venationem specialiter interdicitur Clericis *c. 2. de Cleric. venatore*, intellige clamorosam & cum strepitu, quæ vix sine scandalo fit. Alioquin raro venari non est gravis culpa; & quidem si modeste ad recreationem fiat, nulla, ut *Varii* notant. Quia in re Clerus Belgii est obervantior: et si alibi abusus graviores, ac si

lex non foret, quam etiam usu abrogatam nonnemo contendit. Scui oblitit *Zypaus in Analysi Jur. Pontif. Tit. de vita & honest. Cleric. num. 11.* Vide eundem *Tit. de Cler. venat.*

Quæritur ordinariè, quid censendum de fera laqueo intricata (idemque est de piscibus nasse conclusis) an sit ponentis laqueum, ut plures volunt, an verò eximentis, ut alii. Rectius autem dicitur, per se loquendo esse tendentis laqueum, si ita sit intricata, ut expellere se non possit: nam eo ipso apprehendisse videris, aut certè potius apprehendendi jus accepisse: nihil enim interest, manu, an instrumento apprehenderis. Unde *L. In laqueum 55. ff. de acquir. rer. dom.* (quæ citatur in contrarium, verè tamen nobis favet, dicitur eum, qui dimittit talem feram in suam naturalem laxitatem, teneri mihi in factum, quia rem meam dimiserit. Ibidemque dicitur meam esse, si in potestatem meam devenerit; pro ut tali casu venit, dum scilicet laqueum tetendi in fundo proprio, vel de consensu domini in alieno: qui alioquin impunè remove potest, quidquid tibi eo invito positum est: quo invito non potuit alius etiam fundum illius ingredi. Et hoc intendit distinctio inter fundum proprium & alienum, inter consensum domini obtentionem & carentiam; quæ habetur *L. In laqueum*. Circa quæ intellectum videndus *Mafius Singular. opin. l. 6. c. 2. Tuiden. ad Instit. de rer. divis. c. 25.*

141. Fera laqueo intricata licet inhaerens an & quando sit ponentis laqueum.

Idem habet usus, teste *Glossa in L. 5. §. 1. ff. de acquir. rer. dom.* de vulnerante & persequente feram, quam pariter instrumento suo quasi captam idem certâ spe tenet: quavis inspectâ *d. L. 5. & Instit. de rer. divis. §. 13. Illud quæstrum*, videretur contrarium eligendum; ubi ratio allegatur, quòd multa sæpè accidere soleant, ut eam nosi capias.

142. Ad quem spectet in venatione.

Quod attinet animalia naturâ suâ domestica & mansueta, uti sunt oves, boves, equi, porci, gallinæ domesticæ, & similia, non sunt occupantis, et si evaserint tuam potestatem, tibi que restituentur, ubicumque oberraverint *Instit. de rer. divis. §. 16. gallinarum*. Immo si à fera bestia sint capta, & ab alio exempta, quidquid carnis superest, tibi restituendum est, soluto eximenti pretio operæ seu industria. Vide *L. 44. ff. de acquir. rer. dom.*

143. Quid sit animalium domestica.

Animalia denique cicurata seu usu non suspecta, sunt nostra, quousque habent consuetudinem redeundi, uti sunt pavones (qui tamen in his regionibus videntur quasi domestici) columbæ, apes, cervi, & similia, quæ pastum eunt & redeunt, seu avolare & revolare solent. *Instit. de rer. divis. §. 15. Pavonum*. Idemque est de falconibus, aliisque avibus, aucupio & receptui ad aucupis manū assefactis. Illicitum tamen est illecebris structis columbas alterius ad tuam columbarium allice-

144. Quid sit cicurata.

Nota circa columbarium.

allicere. Supponit equidem *Lessius, Wiggers* & alii passim eas fieri tuas, si sponte eò ad-
volantes deinceps affuecant, etsi delinitæ
liberaliori quæ fruuntur alimento vel
commodiori hospitio. Quod tamen (si usus
secludatur) difficultatem habet: cum per
hoc non restituatur naturali libertati, pos-
sintque in alieno columbario à Domino
accipi perinde ac in proprio, uti si gallinæ
ad domum alienam divertant: jus quoque
videatur intelligi posse de amissa consuetu-
dine redeundi, quatenus deinceps maneat
silvestres, uti ceteræ feræ. Immo *Val. Andr.*
ad Instit. sup. in addit. num. 17. generalius lo-
quens, & *Grotium* referens, censet nō mitti
per se dominium ferarum per hoc, quòd
custodiam nostram evaserint, sed ex proba-
bili conjecturâ, quòd ob difficilem perse-
cutionem eas pro derelictis habere credamur;
præsertim ab aliis non dignoscibiles.
Quod in columbis à fortiori locum habe-
ret. Circa hoc itaque, & quatenus licita sint
columbaria, est attendenda timoratorum
praxis passim tolerata, & probata.

145.
Quid cen-
sendum de
examine
apum.

*Examen apum, quod ex alveo suo evolavo-
rit, eo usque intelligitur esse suum, donec in con-
spectu suo est, nec difficultis persecutio ejus est, alio-
quin occupantis sit. Instit. de rer. divis. §. 14.*
Apum quoque Occupantur autem inclusio-
ne alvei, non per hoc quòd arbori alicujus
insederint. *Instit. sup.* Attendenda tamen lo-
corum consuetudo, quæ passim alia: cum
alibi dominus arboris, alibi qui signat ar-
borem, in Regno Franciæ Domini terra-
rum acquirant dominium examinis apum
in suis locis reperti; ut habet *Valer. Andr.*
ad Instit. h. tit. in addit. n. 22.

146.
Inventio
quid possu-
let,
Inventa &
derelicta
cujus sint.

Ad occupationem quoque spectat inven-
tio (quæ non consistit in nudo aspectu, sed
quem apprehensio subsequitur *L. 1. §. 1. Et
L. 3. §. 6. Neratius ff. de acquir. vel amit. poss.*)
rerum quæ nullius sunt, ut lapillorum, gem-
marum, conchiliorum, & similibus in litto-
re maris repertorum. *Instit. de rer. divis. §. 16.*
Item lapilli. Idem est de derelictis, quæ sci-
licet dominus abjicit, vel fluctibus abrepta
non curat, nolens deinceps habere ut sua:
hæc enim sunt communia seu nullius ad oc-
cupantis, uti communia sunt occupa-
tione nostra. *Instit. sup. §. 47.* Secus est de
ejectis timore naufragii, non obstante quo-
rundam tyrannide, quæ afflictionem ailli-
ctis addit, *Authent. Navigia C. de furtis.*
Et *L. 1. C. de Naufragiis.* Estque excom-
municatio in Bulla Cænz contra sic usur-
pantes bona Catholicorum. Videri quoque
possunt, quæ *Carolus V.* justissimè circa hæc
statuit, apud *Zypaum in Not. Jur. Belg. Tit.
de jure Fisci.* Ad occupationem etiam re-
ferri possunt (quæ tamen ad Traditionem
similiter referri possent) missilia tempore
inaugurationis, aut aliàs interdum à Prin-
cipibus jactari in vulgus solita; quorum ea
est conditio, ut quantum quilibet capit, tan-
tum habeat. *Instit. sup. §. 46. Hoc amplius.*
Herincx Sum. Theol. Pars. III.

Quid de
ejectis metu
naufragii.

Missilia
principum
quæ sunt
missa.

Possent huc quoque referri bona va-
cantia eorum, qui sine herede, qui saltem
acceptare velit hereditatem, discedunt. *V. 147.*
Vacantia bona ad
quos spe-
ctent.
rùm hæc jure communi devolvuntur ad
fiscum *L. 1. §. 4. C. de Bonis vacant. Et L. 1.
ff. de jure fisci.* Mobilia tamen peregrino-
rum, qui in hospitali intestati decedunt,
sunt in pias causas per Episcopum distri-
buenda, deficientibus nimirum heredibus
*Auth. Omnes peregrini C. Communia de
Successionibus.* Si verò, ubi successiones ab
intestato in duo dividi latera mores habent
auti hic multis in locis ab uno latere nul-
lus appareat consanguineus, partem hanc
accedere alterius lateris consanguineis, cum
exclusionem filii justius videtur *Zypao sup.*
(quem vide) etsi diversimodè sapius judi-
catum referatur.

147.
Vacantia
bona ad
quos spe-
ctent.

Quid si
heres ex
uno lan-
tem latere
desit.

Ad inventionem, etiam spectat thesau-
rus, qui est vetus depositio pecuniæ, cujus
non extat memoria, sic ut ipsa dominum
non habeat *L. Numquam 31. §. 1. ff. de ac-
quir. rer. dom. de eo* (qui alioquin simili-
ter foret occupantis, uti cetera, quæ nul-
lius sunt) jure Cæsareo statutum est, ut totus
cedat invenienti in suo, etsi datâ operâ;
non quidem ut fructus (nam cum non re-
nalcatur, in fructu esse non potest) sed ut
tum loci, tum fortunæ seu Dei beneficium.
In alieno inventus, cedit medietas invento-
tori, altera proprietario loci, cujus est be-
neficium, idque ante sententiam *Instit. de
rer. divis. §. 39. Thesauros.* Si tamen for-
tuitò inveniatur: nam datâ operâ quærens,
jubetur totum cedere domino per modum
pœnz *L. un. C. de Thesauro,* quæ tamen non
obligat ante sententiam, more poenarum.
Prout nec ante sententiam cedere filco de-
bet medietas inventoris per malas artes.

148.
Quid sit
thesaurus,
& cui cedat
inventus.

Inventus thesaurus in ædibus emptis se-
quitur emptorem, ut apertè colligitur ex
L. A. tutore 67. ff. de res vindic. Nec ob-
erit scientia prævia de thesauro, utpote qui
non ante apprehensionem censetur inven-
tus; nec à priori domino ignaro censetur
fuisse possessus. Sufficitque juxta receptam
sententiam (quam sequitur *Lessius, Zoc-
cium, Wiggers* & alii) pretium commune
sciri, eò quòd thesaurus latens pretium non au-
geat, quòd ex communi æstimatione se-
mitur. Ad quod etiam adfertur parabola
Matth. 13.

149.
An sequa-
tur empto-
ri prædii
consciunt
thesauri.

An pretium
commune
sciri.

Hæc tamen non procedunt in recenter
perditis, quæ nomine thesauri in jure non
veniunt, & perdati sunt restituenda *L. A. recenter
tutore 67. ff. de res vindic.* At domino non
comparente, ex piorum us, & Doctorum
fatis recepta sententia sunt distribuenda in
pauperes aut pias causas. Quamvis non appa-
reat ex natura rei talis obligatio, usque
prædictus sententiâ *Soti, Petri Navarra* &
aliorum non censetur multum obligato-
rius. Si quæ tamen forent statuta municipa-
lia hac de re strictè obligantia, forent
observanda.

Quid de
inventione
perditorum.

150. *Quid censendum si locus thesauri sit emphyteuticus aut feudalis.*
 Si locus sit emphyteuticus vel feudalis, medietas una debet dividi inter dominum directum & vasallum aut emphyteutam, juxta *Lessium c. 5. dub. 15. n. 61. Wiggers Tr. 1. c. 4. dub. 8. n. 24.* At rectius *Zoetius in ff. de acquir. rer. dom. no. 7.* censet vasallos & emphyteutas esse in hoc potiores, veluti ad quos dominum utile, omneque rei commodum spectat, domino solum obtinente jura feudalia & emphyteutica. Qua in parte sunt etiam potiores usufructuario, uti & creditor habente fundum oppignoratam; cum thesaurus non sit fructus fundi, & ut esset, non tamen fructus cedit creditori. Ita *Zoetius sup. n. 28.* citans *Glossam, Fabrum & Garfias.* Quid verò de thesauro invento in loco communi aut publico, vel sacro celandum ex jure, quoniam casus rari sunt, videri potest apud alios Auctores.

151. *Quid moribus statuat.*
 Moribus harum Regionum (ut ex *Elberto Leonino* refert *Valer. Andr. ad Inst. de rer. div. in addit. n. 71.*) thesaurus inventus in loco privato plerumque distribuitur secundum jus Cæsarum; inventus autem in loco publico solet videri a Dominis territoriorum in solidum, instar bonorum vacantium seu adsporum. Adspota tamen, seu aliis derelicta dicit *Zypæus sup.* moribus hodiernis cedere fisco, addens se non dubitare, quin naturaliter fiant apprehendentium, etiam eis in solo externo auferrentur.

152. *Mineralia quorum sint.*
 De argenti & aurifodinis denique censendum eas quidem spectare ad dominum fructi, uti venæ lapidum & fontium: nisi leges speciales aut consuetudines aliud decernat. Pro ut venas auri & argenti plerumque Principes per leges sibi reservant, sive ex toto, sive ex parte, ad onera publica. Neque adeo irrationabiliter: non solum quia venæ hæc sunt majoris momenti, quam ut debeant instar accessorii sequi fundum, sed etiam quia videntur à natura non tam ad usum privatorum, quam ad bonum publicum concessæ ac destinatæ, ut bene *Sotus l. 5. q. 3. art. 3. ad 2.* Circa alia quoque mineralia, puta ferri, plumbi &c. (quæ magis solent cedere ex toto dominis fructi) spectandæ sunt leges locorum.

153. *Accessione qui dominium acquiratur, sive sit naturalis.*
 Secundo accessione seu adjectione res sit nostra, quatenus rei nostræ alia accedit, quæ ipsam velut accessorium sequitur. Quæ potest esse naturalis; quæ tetus animalis nostri sit nostra, sic ut cuius sit venter, ejus sit & partus *L. Idem Pomponius §. Idem scribit 2. ff. de rei vind. lic.* Et *L. Partum 7. C. de rei vind. lic.* Pro ut etiam fructus sequitur jus soli, non seminis, *L. Qui scit 25. §. 1. ff. de Usur.* Idem cernitur in alluvione, quæ aliquid agro nostro adjectum est, & in insula nata in flumine. De quibus vide *Inst. de rer. div. §. ff. de acquir. rer. dom.* ac Interpretes ibidem. Accessio altera est industrialis, exigens videlicet operam nostram vel artificium. Quæ contingere potest intexturâ,

v.g. si aurum alienum quis vestimento suo bonâ fide intextat. Item in implantatione, inscriptione, inædificatione, si v.g. alienam arborem in suo fundo plantet, aut suam in alieno; semen alienum in suo, aut suum in alieno agro serat; ex materia aliena in proprio, aut ex propria in alieno solo ædificet: quidquid enim in solo alieno plantatur, seritur, ædificatur, solo cedit *L. 7. de acquir. rer. dom.*

Idemque obtinet jure Cæsarum (An & hodie obtineat vide *Valer. Andr. ad Inst. sup. in addit. n. 58.*) in litteris, etiam aureis, alienæ chartæ, quantumvis vilissimæ, in scriptis *Inst. sup. §. 33. Littera quoque, & L. Quæ ratione §. 1. ff. de acquir. rer. dom.* Et quavis ratio idem dictare videatur de pictura, singulariter tamen jure *Inst. de rer. div. §. 34. Si quis in aliena cautum est ut tabula cedat picturæ; cuius apud Veteres magnus honor.*

In implantatione verò hoc singulare, quod eruta alicubi planta, ubi in alieno solo radices egit, ne quidem à pristino domino vindicari queat. *Inst. sup. §. 31. Si Titius;* quod ratio non permittit alterius intelligi plantam, quam ejus, in cuius fundo alitur. Moribus tamen alibi licitum est colonos, expirante conductione, plantatas à se arbores eruere & asportare, ut decernitur in *Consuet. Mechlin. Tit. 8. art. 13.*

Ad accessionem præterea spectat conjunctio diversorum corporum: quæ dicitur commixtio, quando corpora non mutant speciem, ut frumenta, metalla &c.; eaque non mutant dominium, cum facile separari queant. Vide *L. Idem Pomponius sup.* dicitur autem confusio, si species mutetur, ut cum vina diversæ speciei miscentur. Bæque si facta sit communi consensu, ortum ex confusione fit pro rata communi, si contra communem consensum bona fide fiat, fit confusionem facientis.

Sic ex re aliena bonâ fide novâ speciem extruens (quod dicitur specificare) non reducibilem ad pristinam naturam, fit ejus dominus, v.g. coquens cerevisiam ex alieno hordeo, vestem texens ex aliena lana. Secus videtur, si ad eandem materiam reverti possit, uti scyphus ex auro meo factus, qui meus manet. Actio quoque indemnitate alteri salva manet, qui dominium rei suæ his modis citra culpam mittit.

Tertio & principaliter acquiritur dominium traditione *L. Traditionis 20. C. de pænis,* quæ supponit in tradente potestatem, & voluntatem absolutam tradendi, in altero acquirendi dominii (hæc enim viâ dominium transferretur voluntate domini; quod merito non acquiritur invito aut non volenti) ac prævium titulum v.g. empti, donati, legati & similibus. Dixi absolutam: si enim conditio etiam tacita involvatur, non operabitur hunc effectum; ut patet in traditione mercis venditæ non soluto pretio, neque

multipliciter continere declaratur.

154. *Inscriptum aliena chartæ cuius sit.*

An idem de pictura facta in aliena tabula.

Nota circa implantationem.

155. *Quid sit commixtio & Confusio.*

156. *Traditio qui competitur dominium.*

Quid sit conditio.

neque fide habitâ emptori: quæ dum non habetur, subintelligitur conditio, Sæpèrium solveris, aut aliter mihi satisfeceris, dato v. g. pignore vel fidejussore. *Instit. de rer. divis. §. 41. Vondisa verò res.* De quo vide *Zoetium sup. num. 92. & 93.* Videtur etiam possunt à nobis dictæ de Traditione §. 3. §. 1. quomodo sine vera traditione interdum transferatur dominium; quando stylo Jurisconsultorum ad *Instit. de rer. divis. §. 44. Interdum etiam.* & ad *ff. de acquir. rer. dom.* dicitur intervenire ficta traditio. Quibus adde ex *Valer. Andr. Instit. de rer. divis. in addit. n. 76.* interesse inter traditionem rei mobilis & immobilis. Nam res mobilis traditur manu, immobilis per inductionem in fundum seu in possessionem fundi.

157. *Dominium immobilium qui transferatur in Belgio.*
At moribus nostris (de quibus sunt Placita Principum Belgii in *Codice Belgico V. Goedenssen*, & apud *Zypaum l. 3. Nor. Jur. Belg. Tit. de rei vindicat.*) non aliter proprietatis rei immobilis per venditionem vel donationem transferri solet, quam abdicatione illius à domino, per exhereditationem, ut vocant, & inheredationem novo domino factam, idque publicè coram Magistratu seu iudice competente ejus loci, ubi bona sita sunt. Eaque est vice traditionis, & aliquid facti requirit: solet enim fieri (ut refert *Valer. Andr. ad Instit. de rer. divis. in addit. n. 76.*) per manus appositionem ad baculum seu fustem, quam vulgò *effestucationem* dicunt.

158. *Qui Possessio bona fidei comparetur dominium fructuum.*
Quartò denique dominium acquiritur per possessionem. Nam bonæ fidei possessor fructus, quos perceperit, vel etiam alius aliquis eos à solo separaverit, facit suos. *Instit. sup. §. 35. Si quis à non domino. L. Bona fidei 48. ff. de acquir. rer. dom. L. Certum 22. C. de rei vindic.* eò quòd possessor bonæ fidei sit penè loco domini, quod attinet ad fructus. Quod non solum de civilibus (quales sunt, qui occasione rei obveniunt v. g. pensiones rerum locatarum) sed etiam de naturalibus, qui ex ipsa re nascuntur, idque sive ex natura & per se (prout ex arbore poma, nuges & similia) qui dicuntur strictè naturales, sive accedente facto nostro & industria, ut sunt segetes, qui industrialiæ. Quibus jungi possent fructus meræ industria: de quibus non est quaestio, quin sint & maneat possessoris. De civilibus patet ex *L. Usura 34. ff. de Vsuris.* De industrialibus quoque est apud omnes incomperito ex iuribus citatis.

159. *An etiam strictè naturalium.*
De strictè naturalibus quidem est controversia. Sed rectius ne hi quidem excipiuntur *Arg. L. 48. cit. ff. de acquir. rer. dom.* ibi: *Bona fidei emptor non dubie percipiendo fructus, etiam ex aliena re, suos interim facit, non tantum eos qui diligentia & opera ejus pervenerunt, sed omnes.* Idemque videtur de donatario, qui æquiparatur emptori *Instit. sup.* quòd autem ibi dicuntur *ejus esse pro cultura & cura*, nempe adhiberi solita,

non refert: quia ad fructus naturales saltem cura est adhibenda. Deinde ratio potissima acquisitionis est possessio bonæ fidei, quæ quantum ad fructus est instar domini; adeò ut propterea plus juris circa eos competat bonæ fidei possessori, quam fructuario, cui tamen fructus etiam naturales competere dignoscuntur. *L. Qui scit 25. §. 1. ff. de Vsuris.*

Nec obstat, quod *L. 45. ff. eod.* fructus ex re à conjuge donata quasi facti seu operis donatarii eidem attribuantur, non naturales, sicut hi *ne cuiuslibet bonæ fidei possessoris* fiunt. Nam sensus non est, quòd nullius, sed quòd non omnis fiant, at alicujus, scilicet possidentis cum titulo de jure valido *arg. L. 48. de acquir. rer. dom.* quo destituitur donatio inter conjuges, veluti legibus interdicitur, solumque toleratur quantum ad prædictum effectum.

160. *Domino rem vindicante restituenti sunt, circa usucapionem extantes, non consumpti.*
Apparente autem domino, & rem suam vindicante, fructus extantes (de consumptis agere non potest *Instit. sup.*) etiam industriales, detractis operis seu impensis, sunt restituendi; cum de extantibus id generatim & indefinitè dicatur *L. Certum 22. C. de rei vindic.* quamquam *Donellus* id detorqueat ad solos naturales, teste *Tuldeno ad Instit. sup. c. 49.*

Excipe tamen Usucapionem, quæ etsi non habeat locum circa rem suam, ut quis eam acquirat, locum tamen habere potest, ut eam irrevocabiliter teneat, elidendo alterius actionem ad repetendum. Perficiturque stylo juris Cæsarei triennio, veluti circa mobilia.

161. *An consumpti saltem in quantum quis est factus ditior.*
Si ratione consumptorum sit factus locupletior, eatenus restitutio est necessaria, juxta *Zoetium ad Instit. sup. num. 69. & ad ff. de acquir. rer. dom. num. 73.* quasi censentur extare in æquivalenti. Id tamen alii negant: quibus favere videtur praxis tribunalium, quæ ubique ferè (si credendum *Pinello*, ex quo refert *Vinnius*, & ex hoc *Valer. Andr. in addit. ad Instit. sup. num. 66.*) observat, ut de fructibus ante inceptum iudicium perceptis possessor non teneatur, nec tractetur de consumptis, sitne & iis factus ditior, an non. Accedit, quòd perceptorum sit factus dominus per leges, adeoque non teneatur restituere, nisi quatenus leges ordinant, quæ de solis extantibus loquuntur *L. Certum 22. C. de rei vindic.* consumpti autem minus propriè extant. Et alioquin extra rem esset, quòd *Instit. sup.* ratio, cur de consumptis agi non possit, statuatur, eos fuisse possessoris: cum etsi non fuissent illius, adhuc agi non possent de illis, nisi quatenus factus est ditior. Quo posito consequenter talis ditatus foret, uti in casu usucapionis, de proprio, nec cum detrimento alterius iniquo; de quo procedit *L. 14. ff. de Condit. indebiti.*

162. *Quid statutum est L. 22. & 25. ff. de rebus specialiter statutum est L. 22. & 25. ff. de*

25. ff. de petit. heredit. cum non fieri dominum fructuum, debereque restituere in quantum factus est ditior; adeoque ut repetita hereditate etiam fructus repeti ceantur, veluti qui nomine hereditatis, quam augent, continentur.

Quid censendum de possessore mala fidei.

Quoad possessorem mala fidei constat eum non facere fructus suos, adeoque teneri restituere perceptos, aut etiam pretium consumptorum, imo & eos, quos non percepit, & dominus percepisset. Sæpeque in taxatione fructuum ex decreto iudicis restituendorum attendi in Belgio ex Edicto Principum (ut refert Zypæus tit. de fruct. & lit. Expensis) valor, qui quotannis in locis, ubi publicæ sunt nundinæ, registris, quæ magistratus servare teneantur, inscriptus fuerit: Fructus tamè meræ industriæ manent possessoris cuiuscumque, ut DD. admittunt.

Alius modus acquirendi dominium per possessionem spectat ad Usucapionem seu Præscriptionem; de quo ob varietatem dicendorum erit quæstio specialis.

QUÆSTIO IX.

De Usucapione & Præscriptione.

163. *Quid Usucapio. Est hodie velut synonymum cum Præscriptione. Quotuplîciter sumatur præscriptio.*

USUCAPIO L. 3. ff. de usurp. & usucap. describitur Adjectio domini per continuationem possessionis temporis lege definiti. A qua hodie solo serè nomine differt præscriptio, consonante etiam stylo juris, præsertim Canonici, quod usucapionis nō meminisset. Præscriptio quidem generaliter significat: Exceptionem, quâ reus petitionem agentis repellit, allegatâ causâ, ob quam non debeat admitti, non obstante eo, quod à petente allegatur. Estque alia dilatoria, ut si reus opponat incompetentiam iudicis; alia peremptoria, ut si dicat se mandato Principis fecisse, aut simile quid alleget; ut patet ff. de Except. & Præscript. His verò sumitur propriè pro exceptione peremptoria seu jure excipiendi, cujus rigore eliditur petitio pristini domini rem repententis, eaque jam usucapta retinetur tamquam propria. Unde est velut effectus usucapionis. Quamquam præscriptio detur etiam ubi non est propriè usucapio seu possessio; puta dum præscribitur contra alterius actionem personalem aut jura servitutum. Ubi tamen potest quoque spectari quædam quasi possessio præscribentis, veluti qui in sua libertate mansit eam quasi possidendo, dum alter jure suo non est usus. Unde nos pro iisdem seu synonymis utroque vocabulo utemur.

Quid hoc significet & qui ab Usucapione distinguatur.

164. *Per illam transfertur dominium, etiam in foro conscientie.*

Cum verò ex legibus apertè constet per possessionem iisdem præscriptam acquiri dominium, utique simpliciter, adeoque tam directum quam utile, non est quòd de hujusmodi legum iustitia dubitetur: maximè cum sint per ipsos Canones probatæ, præterquam quoad præscriptionem mala fidei; ut videre est 16. quæst. 3. c. Sanctorum & aliis

Tu. de Præscript. Exigente enim bono publico, potuit per auctoritatem legum transferri dominium, etiam citra voluntatem prioris domini. Bonum morò commune id exigebat, ne videlicet dominia semper manerent incerta, & interminatæ forent de iisdem lites. Ad quod accedit negligentia domini, si ve tollenda si ve puniendâ. Quamvis hæc ratio minus principalis sit; ut proinde locum habeat effectus usucapionis, citra negligentiam prioris domini.

Unde consequenter & rectè Doctores, Citra obligationem restitutionis possen detur ad error.

Ex causa nihilominus iusta competit restitutio in integrum, etiam majoribus, puta causâ rei publicæ absentibus, captis, & generatim ex prætorâ seu iudicis æquitate juxta clausulam: *Si qua alia mihi iusta causa esse videbitur, in integrum restituum;* ut habetur L. 1. ff. Ex quibus causis majores

&c. Sub qua etiam comprehendi possit probabilem ignorantiam, dum tamen plenissimè probata sit, communis satis habet opinio Doctorum. Quæ etsi praxi forensi consona, tamen veluti juri minus consona rejicitur à Zoëzio l. 4. Digest. tit. 7. n. 6. & seqq. Fachino, Castro Palao & aliis: eò quòd hujus causâ nusquam in jure fiat mentio, & aliunde contra ignorantes non scaturit currere præscriptio, eisque notare, ratio quoque inducendi præscriptionem etiam in casibus ignorantie (cujus intuitu tempus inter absentes duplicatur) locum habeat, & per ipsam plena securitas firmumque jus præscribenti tribuatur, quod aliàs satis infirmum foret. Et quamvis ignorantia facti non noceat ignorantia L. 8. ff. de juris & facti ignor. id intellige, ubi aliud boni publici causâ non est statutum. Ut proinde clausulam L. 1. cit. ad casus ibidem expressis similes referendam censet Castro Palao p. 22. §. 17. Auctores quoque diversæ opinionis dissentiunt inter se, an hæc restitutio locum habeat in præscriptione longissimi temporis. Similiter etiam juxta receptam Baldi sententiam quadriennium, alioquin à die finitæ præscriptionis computandum, non curat ignorantia, tamen in casu ignorantie Covarruvias ad Reg. possessor p. 3. §. 3. censet etiam ignorantia currere.

Minoribus præterea etiam (ut Covarruvias & reliqui tradunt) scientibus contra se præscribi, & agere valentibus, consideratione debilioris ætatis datur restitutio l. un. C. Si adversus usucap. per quadriennium scilicet ab inchoata majorennitate, quæ quidem inchoatur, ex quo vigesimo sexti anni prima dies illuxerit L. fin. C. de temp. in integr. rest. Item Ecclia sit & pias loci.

165. *Qui de restitutio in integrum majoribus.*

An tiam ratiō sit ignorantie.

166. *Qui restitutio competat Minoribus.*

Item Ecclia sit & pias loci.